

Asia: VN/7624/2026

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi ydinenergilain 4 §:n ja 69 §:n sekä rikoslain 34 luvun 6 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Tullin lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi ydinenergilain 4 §:n ja 69 §:n sekä rikoslain 34 luvun 6 §:n muuttamisesta

Puolustusministeriö on pyytänyt Tullin lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi ydinenergilain 4 §:n ja 69 §:n sekä rikoslain 34 luvun 6 §:n muuttamisesta. Voimassa olevassa lainsäädännössä ydinräjähteen tuominen Suomeen tai sen kuljettaminen, toimittaminen tai hallussapito Suomessa on täysin kiellettyä. Lakiesityksessä esitetään, että ydinräjähteen tuominen Suomeen tai sen kuljettaminen, toimittaminen tai hallussapito Suomessa olisi jatkossa mahdollista, jos se liittyisi Suomen sotilaalliseen puolustukseen, Naton yhteiseen puolustukseen tai puolustusyhteistyöhön.

Esitys perustuu tarpeeseen maksimoida Suomen turvallisuus vaikeasti ennakoitavassa toimintaympäristössä. Muutos parantaa ennaltaehkäisevää pelotetta ja sen tarkoituksena on estää sotilaallisen voiman käyttö Suomea ja koko liittokuntaa vastaan. Tulli kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta kiinnittäen huomiota seuraaviin maahantuonnin kannalta oleellisiin seikkoihin.

Ydinenergilain 4 §:n kumoaminen ja maahantuontia koskevan rajoituksen säätäminen rikoslain 34 luvun 6 §:n 4 momenttiin

Tulli kiinnittää huomiota ehdotuksissa erityisesti maahantuontiin ja maahantuonnin valvontaan, kun ydinräjähteiden kieltoa koskeva kansallinen sääntely ehdotettaisiin esityksessä jatkossa keskitettäväksi rikoslakiin ja Suomea sitoviin kansainvälisiin velvoitteisiin. Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi ydinenergilain ydinräjähteiden kieltoa koskeva säännös. Jatkossa ydinenergilakiin ei sisältyisi enää kansallista ydinräjähteiden maahantuonnin, valmistamisen, hallussapidon ja

räjäyttämisen kieltoa. Ehdotuksessa maahantuonti voisi kuitenkin jatkossa perustua ainoastaan Suomen sotilaalliseen puolustamiseen, jota toteutetaan osana Pohjois-Atlantin liiton yhteistä puolustusta tai puolustusyhteistyötä, mutta tämä rajoitus olisi säädetty rikoslaisa.

Ehdotus olisi Tullin näkemyksen mukaan Suomen oikeusjärjestyksen johdonmukaisuuden osalta täysin poikkeuksellinen, koska ehdotuksessa ydinenergialaista ehdotetaan kumottavaksi 4 §, jonka jälkeen lakiin ei jäisi säännöstä, jonka noudattamista Tullissa valvottaisiin. Kun maahantuontia koskevista rajoituksista ei säädetäisi tämän jälkeen mitään substanssilaisissa, olisi tämä Tullin näkemyksen mukaan täysin poikkeuksellista syystä, että Tullin valvomien lähes 50 eri rajoitusten osalta, rajoituksista säädetään poikkeuksetta aina joko EU-asetuksella tai erillisellä kansallisella substanssilailla.

Lisäksi Tulli kiinnittää huomiota siihen, mikä viranomainen on tarkoitus toimittaa ydinräjähdeterikoksen esitutinnan, jos maahantuonnin epäillään täyttävän rikostunnusmerkistön mukaisen teon yrityksen. Tulli toimii esitutkintaviranomaisena tullirikosten esitutkinnassa. Tullirikoksella tarkoitetaan muun muassa rikosta, jolla rikotaan sellaista Tullilain tai muun lain säännöstä, jonka noudattamisen valvonta tai täytäntöönpano on Tullin tehtävänä. Kun ehdotuksen mukaan ei enää olisi normia, jonka noudattamista Tulli valvoisi, syntyy epävarmuutta siitä, miten maahantuontiin liittyvä ydinräjähdeterikos ohjautuisi Tullin esitutkintaan ja onko ehdotuksessa lähtökohtaisesti edes tarkoitettu, että Tulli toimisi esitutkintaviranomaisena ydinräjähdeterikosten maahantuonnin osalta?

Ehdotetusta uudesta rikoslaki 34 luvun 6 §:n 4 momentista

(uusi) 6 § Ydinräjähdeterikos

Edellä 1 momentissa säädettyä ei sovelleta ydinräjähteiden tuomiseen Suomeen taikka sen kuljettamiseen, toimittamiseen tai hallussapitoon Suomessa, jos teko perustuu 1) Suomen sotilaalliseen puolustamiseen, jota toteutetaan osana Pohjois-Atlantin liiton yhteistä puolustusta tai puolustusyhteistyötä; 2) Pohjois-Atlantin liiton yhteiseen puolustukseen; tai 3) puolustusyhteistyöhön sitä koskevan päätöksenteko- tai sopimusjärjestelmän mukaisesti.

Edellä mainitsemiinsa huomioihin nojaten Tulli toteaa, että rikoslain 34 luvun 6 §:n ehdotettu uusi 4 momentti noudattaisi paremmin Suomen oikeusjärjestyksen systematiikkaan, jos ehdotettu uusi 4 momentti rikoslain sijasta ehdotettaisiin ydinenergialain 4 §:n uudeksi 2 momentiksi, jolloin ei ole tarpeen poistaa ydinenergialain 4 §:n kieltoa, eikä säätää varsin poikkeuksellista normia rikoslakiin.

Ydinräjähteitä koskevan kiellon ja rajoituksen maahantuonnin valvonta EU sisäliikenteessä

Mikäli Tullin halutaan valvovan ydinräjähteiden maahantuonnin kieltoa ja rajoitusta myös EU:n sisäliikenteessä, niin tällaisesta Tullille tarkoitetusta tehtävästä sisäliikenteen valvonnassa tulisi säätää täsmällisesti ja tarkkarajaisesti sen henkilöiden perusoikeuksia ja tavaran vapaata liikkuvuutta koskevan rajoittavan luonteen johdosta. Lisäksi sisäliikenteessä maahantuonnin valvonta tulee olla unionioikeuden mukaista ja oikeasuhtaista. Ydinräjähteet voidaan katsoa SEUT 36 artiklan tarkoittamaksi perusteeksi rajoittaa maahantuontia myös sisäliikenteessä.

Viranomaisten tiedonvaihdon merkitys sallittujen ydinräjähteiden maahantuonnin kannalta

Tullin toimivaltuudet valvoa maahantuontia ulko- ja sisärajoilla on myös merkityksellistä viranomaisten tiedonvaihdon sujuvuuden kannalta. Jos Tullille ei ole säädetty ydinräjähteiden maahantuonnin valvontatehtävää, ei Tullilla ole tällöin myöskään tiedonsaantioikeutta. Tullia olisi vähintään informoitava sellaisesta maahantuonnista, joka liittyisi Suomen sotilaalliseen puolustamiseen, jota toteutetaan osana Pohjois-Atlantin liiton yhteistä puolustusta tai puolustusyhteistyötä, ydinräjähteiden sujuvan maahantuonnin varmistamiseksi. Ennako tietoa Tullille tällaisesta maahantuonnista pitäisi Tullin näkemyksen mukaan olla lähtökohtana, jotta ydinräjähteen Suomeen saapumisen yhteydessä turvallisuus, sujuvuus ja salassa pito voitaisiin varmistaa, eikä tällaista maahantuontia tarpeettomasti otettaisi tullitarkastukseen tai saateta alttiiksi tarpeettomille tullitoimenpiteille.

Ilman riittävää etukäteistietoa sallitusta ydinräjähteiden maahantuonnista jää ehdotuksessa epäselväksi, miten Tulli käytännössä maahantuontia valvoisi. Osoittaako maahantuontia maahantuonnin laillisuuden esim. luvalla, lisenssillä tai päätöksellä vai miten? Kyseessä ovat hyvin laveat kriteerit, jolloin myös niiden täsmällinen arviointi voi muodostua Tullissa vaikeaksi ja tulkinnanvaraiseksi. Ei voi olla niin, että valvontaviranomaiselle on epäselvää, kuka päättää tullitoimenpiteestä ja pohtii, onko kyseessä ylipäätään Suomen sotilaalliseen puolustamiseen, jota toteutetaan osana Pohjois-Atlantin liiton yhteistä puolustusta tai puolustusyhteistyötä koskeva maahantuonti.

Tullilla ei ole muuta lausuttavaa.

Luovula Elise
Tulli - Asiakkuus- ja riskienhallintaosasto / Riskienhallinta ja tiedustelu
yksikkö Elise Luovula

